א) תגיגה כ: פסחים סמ: מלכין כ: מדיות פ"ג מי"ב [ניסין מלי: ב) נקמן קמב: ג) [יבמות סו:]:

חד גיסא ניגרא וחד גיסא נגרא. שדה של שני אחים שיש נהר על פני מזרח ונגר על פני לפונה: **פלגי לים בקרנא זוג.** לפי שהנהר עובר מן הנגר והסמוך למים טוב מן הרחוק אם תחלקה מן הלפון (ג) נמצא (מן) כל הנהר לאחד והשני אין לו אלא נגר בצפונו ופעמים שהוא יבש אם תחלקנה מן המזרח למערב תורה אור

יהיה לאחד הנהר על פני מזרחו ונגר על פני לפונו ונשני אין לו אלא נגר במזרחו לפיכך יחלקון לשמונה חלקים שיהא לשניהם בשוה ממון הנהר ונגר ולאחר ירחק מזה ירחק מזה כזה:

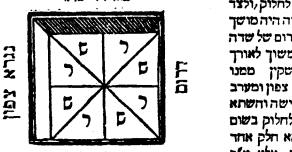

לים דינא דגוד לו אגוד. זה שרוצה לחלוק אומר לזה שאינו רוצה לחלוק לו קון לי דמים וקנה לך חלקי לו אני אקון דמים ואתן לך בחלקך שלא לאפסי בשותפותך: **לים דינא.** שזה יכול לומר לא שלך אקנה ולא שלי אמכור אלא שותפין להיות שותפין בה: **עבד לו בסמס ממאס.** שלא אפסד לחלקן כילד יעשו, להכי נקט בסור ופשוט דעריתא מילתא להיות שותפין בה: **ותורו בים כלו לחורים בו.** טעמא דמפני תיקון העולם הא לאו מטוס פריה ורביה לא כייפינן ליה ולא מצי עבד למימר ליה אקון בדמים ואתן לך בחלקך: **ר"ג שאני כבשא דאגוד ליבא גוד ליבא.** העבד יכול לקנות (ג) אבל אינו אומר קנה אלקי שאין דמים לבן חורין שאין עבד עברי ממכר אלא לשש:

קח

דהתם הוי המכר לאמצע מטוס דמעיקרא אדעתא דהכי נסתתפו אבל גבי בסור ופשוט לא שייך הא טעמא כל אחד טעמא כפי חלקו: **לישא** שפחה אינו יכול. ותנ"ג דאמר בהבא על יבמתו (שם דף סה: ושם) דאיתתא לא מפקדא אפריה ורביה אבל עבד כשיהיה בן חורין ע"כ יקיים ור"י מפרש דלכך לא נקט קרא דפרו ורבו מטוס דפטור הוא מאותה מצוה וכדי שיתחייב בכל המצות ולכך נקט קרא לא תהו ברואה מטוס (ו) שהיא מצוה רבה ומטוס הכי כפינן ובפ"ב דמגילה (דף מז:) נמי מייתי להאי קרא מטוס הכי גבי אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה ללמוד תורה דאמר מר גדול המ"מ שמביא לידי מעשה לישא אשה נמי לא תהו ברואה אלא לשבח יצרה: **כופין** את רבו. וא"ת אמאי כופין ליתי עשה דפרו ורבו ודחה לא תעשה דלא יהיה קדם ואומר רבינו ליתן חדא דבעידנא דמיעקר לא לא מקיים עשה דמשעת הצרלה קא עקר ללא ועשה דפרו ורבו לא מקיים עד גמר ביאה ועוד דהיא אסורה ליגשא לו דלגבי דידה ליכא עשה ועוד אפי' מפקדא (ז) דאפסר לה באחר ועוד כיון דאפסר לה קייסה ע"י כפיה לא דמי וא"ת היכי כפינן לשחררו והא אמרי' בפ' השולח (ניסין דף לח: ושם) דכל המשחרר עבדו עובר בעשה וכי תימא מצוה אלמי וכי מוקמינן לו לאחם חנוה כדי שיזכה חבירך כדאמרי' ברים שבת(דף ד' ושם ד"ה וכי)והא דאמרי' ר"ל עבדו בהשולח(ניסין שם)שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם י' התם מטוס דר"ח גופיה עשה מצוה בכך שהשלים המנין והא דאמר נמי בפ' בכל מערבין (עירובין דף לב: ושם ד"ה ולא) שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת וגרות ופסח וממוסר כפורים דערבי פסחים ומפרש התם מטוס דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה אלמא קעבר כהן אעשה דהשלמה כדי שיקיים מצוה פסח* וא"ת אמאי טפין ומכור עצמו בעבד עברי למ"ד בפ"ק דקדושין (דף יד: ושם) מוכר את עצמו רבו מוסר לו שפחה כנעניה ולמ"ד דאמר דאתי' לין לו בנים (מ) רבו מוסר לו שפחה כנעניה ואמ"נ דאין עבד עברי עהג אלא בזמן שהיובל טהא כדאמרי' בפ' האומר בקדושין (דף סט: ושם) הא בבית שני יובל כדפי' ר"ת בהשולח (ניסין דף לו: ד"ה בזמן) נבי הלל תקן פרוזבול ואור"י דאין זה תקנה דאסור למכור עצמו בעבד עברי כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כב:) אוזן שמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים וגו' וא"ת ויאשא אלה שפחה ואלה בת חורין ונה דאינו יכול לקדשה דאתי לד עבדות ומשתמש בלד אשת איש(מ) ישאנה בלא קדושין כדאמר ליאשא שפחה כו' משמע דאי הוה מותר בשפחה לא כפינן לרבו אע"נ דאין קידושין תופסין בשפחה מ"מ היה עשאה בלא קידושין וי"ל דהשתא נמי אתי לד עבדות ומשתמש בלד חירות ולא דמי לפרה דאמר בפרק אותו ואת בנו(מולין דף עמ: ושם)דמרבינין עליה מינה ולא אמר דאתי לד חמור ומשתמש בלד סוס דהתם כלאים כתיב דמשמע שני מינים דומיא דשור וחמור דחריסה ופרהה מין אחד בפני עצמו (י) ומטעם זה מותר לרכוב עליה וא"ת ויאשא ממזרת דלד עבדות מותר בממזרת כדתנן בהאומר בקדושין (דף סט:) יכולין ממזרין ליעבר כילד ממזר עשאה שפחה ובלד חירות נמי מותר כדתנן בפרק עבדה יוחסין (שם דף סט:) ממזרים וחרורים מותרין לבא זה בזה ואור"י דאין זה תקנה להרבות ממזרים בישראל וא"ת ויאשא כתיבה דחרורי ונתיני מותרין לבא זה בזה כדתנן בפ' עבדה יוחסין (שם) ולד עבדות נמי מותר בנתיבה דאמר ברים יש מותרות (יבמות דף סה:) ממזרת ונתיבה לישראל אינה בייהא למ"ד מפני שמרגילה הא [היא] מרגלה ליה פי' שיכול להכשיר זרעו ע"י בעו שיאשא שפחה וי"ל דלעולם אסור נתן בשפחה מ"מ מרגלה ליה כיון שיכול להכשיר אפי' ע"י איסור דהא אי איכפת ליה באיסור דהא נסיב ממזרת אי נתיבה וא"ת ומ"ש דאסור נתן בשפחה וממזר מותר הא נתן נמי הוי מפסולי קהל כמו ממזר דכתיב לא יתחתן בם ואור"ת מעוה דמזר קדש ונומר לפי שעולד מאיסור תמור דלא תפסי קדושין ולכך לא מיחסר בלאו דלא יהיה קדש ומיהו בזכור ובהמה אין להתירו אפי' למאן דמפיק להו בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נד:) מולא יהיה קדש לאין להתירו בקדישות אלא באותן שהוא בא ממנו ומקדישות דזכור ובהמה לא בא וא"ת ומ"ש דגירי ומרוזי מותרים בנתיבה ואסורים בשפחה ואמ"נ דתרוייהו מייבי לאתן ואור"י דגתיבי דתפסי בהו קדושין גמרינן מעמר מפסולי קהל כגון

עמוני ומואבי מגרי ואדומי דמותרין בקהל גרים דלא מיקרי קהל אבל שפחה דלא תפסי בה קדושין לא יצפא מייניה: עוד תוס' בד"ה ר' יוסי בר"ח

סמס

מזרח

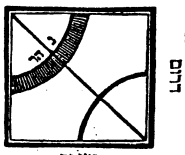

מערב

פירוש מולקין אותה באלכסון מקרן מזרחית לפונית לקרן מערבית דרומית ויהיה לכל אחד לד אחד ניגרא ואחד לד נגרא וכל היכא דמסיק נהרא לו ניגרא קרוי חד גיסא: **אית** דינא דגוד לו אגוד. גרלה לר"י לאפילו בדמים יקרים הרבה יותר משויין יכול לומר לו לא גוד לו אגוד ולין גרלה לרילב"ח "דה"ל יוכל לסלק אחד לא חבירו ע"י עילוי דמים (ד) בחלר שאין בה דין חלוקה: **בבור** ופשוט שהיה להן כו'. ותימה דלמאי נקט בבור ופשוט ולא נקט פשוט ופשוט ואומר ר"מ דפשוט ופשוט ניחא ליה שיעבוד לזה יום אחד ולזה יום אחד אבל בבור ופשוט קשיא ליה אם יעבוד לבבור ב' ימים הרי נטל הבבור יותר מפי שנים שאם יש עיר רחוקה מהלך יום אחד שמתחברים בה הרבה שיש שם סחורה בזול ופשוט שאין לו שהות אלא יום אחד לא יוכל לילך שם והבבור שיש לו ב' ימים יכול לילך שם ומשתכר יותר הרבה מפשוט ומשני דמ"מ כך מולקין ור"י מפרש דלהכי נקט בבור ופשוט משום דאמר נמי שהיה דעבוד לין לחריסה (כתובות דף נב:)דשור לחריסה ועומד לחריסה דכ"ע המכר לאמלע אע"פ שאין לזה כי אם מנה ולזה מאתים ולהכי פריך כילד יעשו דעבוד לין המכור טולא פי שנים ומשני דעבוד לזה יום אחד ולזה ב' ימים ולא דמי לשור לחריסה ועומד לחריסה

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לבבת יהיה אלא מפני תיקון העולם כופין אח כדו: (ב) רש"י ד"ה פלגי לה בקרמיל וכו' מן הפסון לדרום נמצא כל הנהר לאחד והשני אין לו אלא חצי נגר וכו' למערב יהיה לאחד חצי הנהר וכו' ולשני אין לו אלא חצי נהר במזרחו: (ג) ד"ה ס"ב וכו' הנהר יכול לקנות עצמו ולישא לאחרת אבל העבד אינו יכול לומר לרבו קנה אלקי שאין דמים: (ד) תוס' ד"ה אית וכו' ע"י עילוי דמים בדבר שאין בה דין חלוקה: (ה) ד"ה ליאשא וכו' אור"י אלא לומר: (ו) ד"ה שנאמר וכו' לא תהו ברואה מטוס שמשמע מלוה רבה: (ז) ד"ה כופין וכו' ושוב אפילו מפקדא אפרו ורבו אבל אפשר לה באחר: (מ) בא"ר ולע"ד נמי דאתי' לין לו בנים ואשה רבו: (מ) בא"ר בלי אשה אים מכל מקום ישאנה בלא קידושין וכו' מותר בשפחה לא כוה כפינן: (י) בא"ר בפני עצמו הוא ומפעם:

עין משפט נר מצוה

קיון א מיי' פי"ב מהל' שכנים הל' ג סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' קמד סעיף ג:

קיון ב מיי' פ"ח שם הלכה ב סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קמח סעי' ו:

קיון ג ד מיי' פ"ז מהל' עבדים הל' ז סמג עשין סו טוש"ע י"ד סי' רכז סעי' סב:

קיון ה מיי' פ"ח מהל' שכנים הל' ב ופיין בהגאות סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' קמח סעיף ו:

דלא כל עשיר יסלק פני שותפו בדבר שאין בה דין חלוקה כנ"ל מהר"מ:

קיון ז ח' ט'

*) מי' לאיזר כסוף המסכת

ו) [נ"ל תרגום מסכת ובגיטין].